

Donderdag 10 december 1914 – ochtendeditie

Voorziening in noodzakelijke levensmiddelen in Belgische grensgemeenten.

Bij koninklijk besluit van 5 dezer is, gelijk is vermeld, ingesteld een commissie tot regeling van de voorziening in noodzakelijke levensbehoeften in Belgische grensgemeenten.

De commissie heeft tot taak, de regering te adviseren omtrent de uitvoer van die levensbehoeften, waaraan in de Belgische grensgemeenten dringend behoefte bestaat.

Alleen aanvragen van of namens gemeentebesturen, zedelijke lichamen, stichtingen, coöperatieve verenigingen en dergelijke zullen in behandeling worden genomen.

Naast overlegging van het koopcontract zullen worden gevorderd de nodige gegevens ten blijke, dat de uit te voeren levensbehoeften onder de meest voordelige voorwaarden en uitsluitend aan de bevolking der gemeente van bestemming, of aan de leden der vereniging ten goede zullen komen.

Verder zal worden overwogen, of het betrokken Belgische gemeentebestuur de nodige maatregelen zal hebben genomen om gebrek aan levensbehoeften te voorkomen of bestaand gebrek te lenigen.

Alle aanvragen moeten, vergezeld van de nodige bescheiden, worden ingezonden aan de voorzitter der commissie, de heer A. N. Fleskens te Geldrop.

Interneringkampen.

De minster van oorlog heeft gisteren van 10 tot 4 uur vertoefd in de interneringskampen te Zeist en in beide kampen een conferentie gehad met de betrokken commandanten. De minister wijdde

bijzondere aandacht aan de barakken, de keukens en de zalen voor ontvangst van bezoekers. Bij zijn vertrek betuigde hij zijn grote tevredenheid aan de dirigerende officier over de toestand, waarin hij de kampen gevonden had. De minister was vergezeld van de chef van de genie en van zijn adjudant, kapitein de Quay, tijdelijk chef van de tweede afdeling van het departement van oorlog. De minister vertrok om 4 uur naar Amersfoort en zal vandaag de kampen te Harderwijk bezoeken.

De Belgische consul te Breda heeft bericht ontvangen, dat hij door zijn regering gemachtigd is tot het uitbetalen van de achterstallige salarissen aan de Belgische ambtenaren van de spoorwegen, post en telegrafie. Met deze uitbetaling zal vandaag begonnen worden.

Van het westelijke gevechtsterrein.

Parijs, 9 december. Het officiële bericht van hedenmiddag 3 uur luidt:

Van de zee tot de Leie zijn artilleriegevechten geleverd.

De onzijdigheid van België.

De Belgische legatie te 's Gravenhage zet in een nota uitvoerig uiteen, dat de feiten en bescheiden, waarop de Duitse pers zich beroept, niet kunnen dienen ter rechtvaardiging van de schending door Duitsland van de Belgische onzijdigheid, op grond dat België zelf de plichten der onzijdigheid uit het oog zou hebben verloren, door met Engeland te onderhandelen over een militaire overeenkomst tegen Duitsland.

Na te hebben geconstateerd, dat de Norddeutsche Allgemeine Zeitung tevergeefs uitgedaagd was, het bewijs van het bestaan van een militaire afspraak tussen België en Engeland te leveren en dat uit de openbaar gemaakte foto's van het geheime "stuk Barnardiston" tevergeefs is getracht af te leiden, dat België de verplichtingen van de strengste onzijdigheid niet in acht had genomen, geeft de nota

van het gezantschap een relaas van hetgeen inderdaad in 1906 gebeurd is.

Aan dat overzicht wordt het volgende ontleend:

Kolonel Barnardiston, militair attaché aan de Britse legatie te Brussel, begaf zich einde januari naar het hoofd van de 1e afdeling aan het ministerie van oorlog, generaal Ducarne, en had met hem een onderhoud. Kolonel Barnardiston vroeg aan de generaal, of België gereed was om zijn onzijdigheid te verdedigen. Hij informeerde vervolgens naar het aantal dagen, nodig voor de mobilisatie van het Belgische leger.

De mobilisatie geschiedt in 4 dagen, zegde de generaal.

Hoeveel manschappen kunt u onder de wapens brengen?, vervolgde de attaché.

De generaal antwoordde, dat de mobilisatie 180.000 man zou geven.

Na ontvangst van deze inlichtingen verklaarde kolonel Barnardiston, dat bij schending van onze onzijdigheid door Duitsland, Engeland ter harer verdediging 100.000 man naar België zou zenden. Hij wilde nog bepaald weten, of wij gereed waren om een Duitse inval te weerstaan.

De generaal antwoordde, dat wij gereed waren ons te verdedigen: te Luik tegen Duitsland, te Namen tegen Frankrijk en te Antwerpen tegen Engeland.

Vervolgens zijn verschillende besprekingen gehouden tussen de chef van de generale staf en de militaire attaché over de maatregelen, die Engeland zou nemen ter uitvoering van de verplichting van de onzijdigheidswaarborg.

Dit vraagstuk in studie nemende, vervulde de chef van de generale staf niets dan zijn eerste plicht, die hem gebood, de maatregelen te

onderzoeken, bestemd om België in staat te stellen alleen of met behulp van de waarborgende staten, een schending van zijn onzijdigheid af te slaan.

De 10e mei 1906 zond generaal Ducarne aan de minister van oorlog een verslag van zijn besprekingen met de Britse militaire attaché. In dat verslag is tot tweemaal toe aangetekend, dat het zenden van Engelse hulp aan België afhankelijk zou worden gesteld van de schending van 's lands grondgebied. Nog sterker: een noot, terzijde, van de hand van de minister, welke, door haar niet te vertalen, de Norddeutsche aan het merendeel van de Duitse lezers onthoudt, stelt buiten enige twijfel, dat het binnentrekken der Engelsen in België eerst zou geschieden, nadat onze eenzijdigheid door Duitsland zou worden geschonden.

Het vervolg der gebeurtenissen heeft voldoende aangetoond, dat beduchtheid daarvoor gerechtvaardigd was.

Die zeer natuurlijke overleggingen tussen de chef van de generale staf en de Britse militaire attaché tonen de ernstige bezorgdheid van Engeland terzake van een inbreuk door Duitsland op de Belgische onzijdigheid, bezorgdheid die gewettigd was.

De besprekingen van generaal Ducarne en kolonel Barnardiston zijn door geen enkel verdrag, door geen enkele afspraak gevolgd.

Duitsland heeft dit zelf bewezen door het stuk, dat het in de Norddeutsche Allgemeine Zeitung van 25 oktober liet openbaar maken. Dit stuk, nopens een samenkomst van generaal Jungbluth en kolonel Bridge, levert het bewijs, dat het onderhoud over het nakomen der verplichtingen, door Engeland op zich genomen ter waarborging van onze onzijdigheid, geen enkel gevolg heeft gehad en in de stand der zaak, zes jaar tevoren, geen verandering heeft gebracht. Geen enkel stuk kan duidelijker rechtvaardigen de loyale wijze, waarop de regering van de koning de internationale

verplichtingen is nagekomen. Kolonel Bridges zou tijdens de toenmalige gebeurtenissen gezegd hebben, dat, daar wij niet in staat waren, onze onzijdigheid te verdedigen, de Britse regering onmiddellijk ten onzent troepen aan land zou hebben gezet, zelfs indien wij geen hulp hadden gevraagd. Waarop generaal Jungbluth dadelijk zou hebben geantwoord: "Maar gij kunt bij ons geen troepen ontschepen dan met onze toestemming."

Bestaat er aanleiding, zo grote waarde te hechten aan de opvattingen van een militaire attaché, opvattingen die nooit gedeeld zijn door het ministerie van buitenlandse zaken?

En na mededeling, dat de militaire attaché tegenover de tegenwerping van de generaal, de zaak verder niet heeft aangeroerd, stelt de nota nog deze vraag:

"Was België gehouden van deze besprekingen mededeling te doen aan zijn gezanten. Opgemerkt dient te worden, dat kolonel Barnardiston niet was aangewezen om een verbintenis aan te gaan, evenmin als generaal Ducarne in hoedanigheid optrad, om akte te nemen van een toezegging van hulp. De gedachtenwisselingen hadden overigens een zuiver militair karakter, konden geen enkele staatkundige strekking hebben, maakten nimmer het onderwerp van een bespreking der regering uit en zijn eerst veel later aan het departement van buitenlandse zaken bekend geworden.

De nota besluit met te herinneren, dat de rijkskanselier in zijn rede van 4 augustus in de Rijksdag en in zijn onderhoud de volgende dag met de Engelse gezant, verklaarde dat de aanval tegen België alleen gemotiveerd werd door noodzakelijke redenen van strategische aard.

Dagboek van de oorlog. (KVdW)

Brussel, 14 november.

Gaan de wittebroodsweken (het woord bedoeld in de meest letterlijke zin), gaan voor ons de wittebroodsweken aanvang nemen? ...

Neem mij niet kwalijk, zo ik daar steeds op terugkeer: maar het vraagstuk van het dagelijks brood is er verre van, alle belang verloren te hebben. Wij eten nog steeds alle dagen koekebrood, met melk en eieren erin, van bij de banketbakker. Gij kunt u niet inbeelden hoe vervelend dat is: men gaat er eenvoudig van walgen. Daar echter het andere, het gewone brood oneetbaar blijft, zijn wij wel gedwongen ons met die weelde te behelpen. Armoede der rijken! ...

Nu gaat er, gelukkig, verandering komen. Althans, het staat uitgeplakt. Voortaan zal het brood veertig centiemen moeten kosten (tot op heden tweeëndertig). Maar het moet gebakken zijn uit zuiver en onvermengd tarwemeel. Wij krijgen dus het eerlijk, degelijk, wittebrood terug, waarmee wij zijn grootgebracht; waar de onderscheiden jams van onze kinderjaren hun onafscheidbare ondergrond in vonden; waar de kloeke gedachten van onze mannenjaren hun stevigste voedsel aan hebben gehad.

Wij hebben het ruim drie maanden gemist. Weer gaan wij het genieten, naar men ons belooft. Jammer maar dat in oorlogstijd alle belofte slechts zeer precaire waarde kan hebben ...

Is de prijs van het brood verhoogd, die van het vlees is verminderd. Eveneens ambtelijk. Het is niet zo heel moeilijk, zich een woedende beenhouwerstronie voor te stellen. Stel u dan, bid ik, voor, hoe er de beenhouwers te Brussel tegenwoordig uitzien.

Ik kan mij trouwens goed in hun wrevel inwerken. Meer dan vele andere handelaars in eetwaren, hebben zich de Brussels beenhouwers de moeilijke toestanden aangetrokken. Weinigen onder hen hebben er, voor zover ik weet, gebruik van gemaakt, om hun klanten meer dan gewoonlijk te bestellen. Van opslag hebben wij

niet veel gemerkt. Nu is er gedwongen afslag, misschien wel vanwege deloyale mededingen van sommige spekslagers. En dat maakt de beenhouwers kregelig, temeer dat zij nu elk stuk uitgestald vlees van een etiket moeten voorzien, waarop de prijs vermeld staat. Verdenkt men dan hun eerlijkheid ? ...

Wij, verbruikers, hebben niet zo heel veel aan deze vermindering in prijs: tot op heden kochten wij ons vlees zonder benen; thans zijn wij gedwongen, er de benen bij te nemen, en tegen vleesprijs. Zodat de winst gering, en misschien wel nul zal zijn ...

Vermits wij het over eetwaren hebben: wij hebben, gij weet het, een tijd lang wild gehad, gevederd en behaard, op twee en op vier poten. Wij hadden lijsters en fazanten; wij kregen wilde konijntjes, en het was niet zo heel moeilijk aan een haas te geraken. Nu is dat ineens weer gedaan, zonder dat ik weet hoe dit komt. Nog een enkel watersnipje; en konijntjes in overvloed. Maar de resems bruine lijsters met zilveren buik, maar de koninklijke fazanten zijn uit de uitstalkasten verdwenen. Van hazen geen spoor meer. Zodat wij het moeten doen met "tam" wild, als parelhoenderen, bv. - kerstdag, die nadert, brengt ons weliswaar van nu af aan ganzen, onder wiens parelmoerende huid de grote schijven truffel blauwen; biedt ons het gespannen lichaam der gevulde kalkoenen, aan wiens magere hals de afzichtelijke, lazuurkale, viesrood gesnuite, grijpsnavelige rimpelkop hangt ...

De Brusselse burgerij, ge ziet het, is de hongerdood nog niet nabij. Als zij maar geld heeft, en het durft uitgeven. Want zij moet sparen, sparen ...

Er is een café, waar men weer echt Duits bier verkoopt. En ik ken Brusselaars, die branden van verlangen om er te gaan drinken, en het toch niet doen ...

Iets anders: als gij 's avonds naar huis keert, slaat u dan op sommige straathoeken, waar het tocht, een warme, vruchtzoete, en roetbittere geur tegen: op een cokesvuur, over de vette ijzeren staaf poffen en ontploffen de kastanjes. Ik denk aan verre, verre winters. Wij gingen 's avonds naar de tekenacademie. "Chauds les marrons!" klonk het in een bekende hoek tussen twee huizen, onder een walmende petroleumfakkel. Wij kochten er voor vijf cent, in twee zakjes; niet om op te eten, maar om er onze handen aan warm te houden.

15 november.

Het is vandaag het naamfeest van mijn koning, van de koning der Belgen, van de koning aller Belgen. Vóór de oorlog wisten wij niet, of er enig verschil kon bestaan tussen de uitdrukkingen: "Koning van België" en "Koning der Belgen". Thans weten wij, dat koning Albert het recht had, zich "Koning der Belgen" te noemen, zich te beroepen op een volk, man aan man, vrouw aan vrouw, kind aan kind, liever dan op een stuk grond, op een gebied dat geesteloos is, op een uitgestrektheid land dat geen liefde kan kennen.

Koning aller Belgen. Hebt gij het niet gehoord uit de mond van Belgische republikeinen: "Wordt België na de oorlog een republiek, dan benoemen we hem tot president"? Dat woord sprak, in de vrijwillige ballingschap, het socialistisch kamerlid Terwagne. Ikzelf heb daareven met andere socialisten gesproken: hun liefde voor koning Albert is zo groot geworden, dat zij er niet aan durven denken, hem nog zijn koningschap te misgunnen ...

Ik ben vandaag heel de dag in gedachten bij hem geweest. Ik zag de vertrouwde gestalte, vroeger al wat gebogen, de schouders thans beladen met het leed van gans zijn volk. Ik zag het verbleekte gelaat, waar de ironische, maar zo innig goede glimlach der edel getekende lippen, ironie die het verweer is der schuchteren, was verdwenen. Ik

zag de pezige handen, die lichtelijk beefden thans, omdat de zenuwen waren geschokt. Ik zag hem, zoals een oorlogscorrespondent hem beschreef: achter de verdoezelend grauwe ruiten van een gemeentehuis, in een klein, Vlaams stadje. Hij bekeek mij. Ik durfde hem niet te bekijken ...

Ik ben op het punt geweest hem te schrijven. Ik heb het niet gedaan. Want, behalve dat ik moeilijk de nodige woorden zou hebben gevonden om hem te zeggen wat ik, wat de Belgen, wat alle Belgen vandaag in zich hebben voelen roeren, ook ik ben trouwens een schuchtere. Ik weet te goed dat elk mens, op sommige ogenblikken van zijn leven, die er de keerpunten van zijn, voldoende beseft wat hij aan goedheid, schoonheid, representatief vermogen, unanieme plicht - of aan gebrek ervan - bevat en vertegenwoordigt, om alle complimenten te kunnen ontberen.

Mijn koning kan heel goed buiten mijn hulde. Hij kan het beter dan ooit.

Want, had ik vroeger respect voor deze werken en liefde voor deze man van goede wil: nu de bedeesde, die hij zich tot hiertoe had getoond, schuwheid die eerbied was voor andermans innerlijkheid, en ... misschien schroom voor de eigene, nu mijn koning een held werd, nu hij in zich de daad mocht ontdekken, uit zichzelf de daad mocht bevrijden. Nu heeft hij geen lof meer nodig, hij heeft ongetwijfeld genoeg aan het besef van zijn eerlijk volbrachte vorstenplicht. En ik, die maar al te dikwijls moet hunkeren naar dergelijke tevredenheid, naar zulke geestesvrede; ik, die hem niet zal schrijven, die hem niet durf te schrijven. Ik werd voor dat ontbolsterd hart, voor de geest die de hoogste trede van zijne Koninklijke verantwoordelijkheid mocht beklimmen, bevangen van een hartstocht, die geen naam heeft, en misschien niet kan niet spreken dan uit het offeren van eigen bloed ...

Zoals bij de meesten, die in de negentiende eeuw tot man werden gevormd - en dezen, die in het laatste kwart van die eeuw werden geboren en opgeleid, zijn meer dan hun ouders tussen tegenstrijdigheden heen en weer geschud geworden - zoals voor heel mijn generatie, zijn mijn jonge jaren gekweld geweest door de nogal pueriele vraag van de beste staatsvorm. Ik beken onpraktisch genoeg geweest te zijn, en hier ben ik weinig in veranderd, om steeds een koningschap, dat op liefde zou berusten, te hebben gehouden voor de edelste gemenebest. Ik zag echter in, dat dergelijke monarchie niet dan in zekere, heel zeldzame omstandigheden mogelijk was, en verheugde er mij in. Mijn ideaal was zo goed als een onmogelijkheid. Het liet mij derhalve toe, mij in een aanvaarde democratie met alle beginselvastheid af te zonderen.

Maar deze oorlog, die weer maar eens de roede aan de rots blijkt te zijn, de Mozesroede die de heldere liefdeswateren in versteende harten doet ronken, tot ze eraan ontwellen, deze oorlog brengt mij de koning mijner gemakzuchtige en ongelovige idealen. In geheel België is er niemand meer, die de naam van koning Albert zonder liefderijke aandoening kan uitspreken. En ik, die haast twintig jaar lang, vergeef mij deze bekentenis, geen avond ben gaan slapen zonder deze bede: "God, doe dat ik morgen niet meer wakker word", ik voel thans in mij redenen wentelen en woelen, dat ik leven zou, en met hardnekkigheid. En dat heeft, voor een goed deel, mijn koning gedaan.

Want de aarde, onze aarde, de Belgische aarde is loopgraaf aan loopgraaf opengegaan en het is niet geweest, helaas, om heil te baren. Maar de koning is de eerste geweest, om te onderwijzen dat geen ellende ons tot wanhoop mag brengen. Want men ploegt nooit vergeefs; de aarde wil, dat men haar zou scheuren, en hoe dieper de wonde, hoe milder de vrucht.

Wij weten niet, wat morgen brengt. Maar moest het pijnlijkste gebeuren, wij mogen niet vergeten wat wij de geboortegrond verschuldigd zijn. En wij zullen het, na de dagelijkse les die de koning aller Belgen ons geeft, niet kunnen vergeten. De toekomst, alle toekomst, zal veel eisen van ons. Koning Albert leert ze ons echter met klare ogen in te zien, en met liefderijke.

16 november.

Het heeft ons sedert de oorlog aan muziek maar heel weinig ontbroken. Bij de eigenlijke intrede der Duitsers zaten de speeltuigen der meegekomen muzikanten zorgvuldig in hun kakikleedjes. Maar het duurde weinig, of wij vernamen van nieuw aanrukkende regimenten, het oneindig weemoedige fluitje en het doflome trommeltje.

De mistroostige indruk die zij op mij maakten schijnt individueel te zijn geweest: de Brusselse straatjeugd laat, sedert een paar maand ingenomen bekendheid blijken met de melodieën, een beperkt repertorium, die deze eerder primitieve instrumenten met iets als valse vreugde (weer zo'n subjectieve impressie) langs de huisgevels, als een nogal dunne guirlande laten golven. Ze zijn schraal, die melodieën, en weinig samenhangend. Maar de Brusselse ketjes hebben een wonderbaarlijk muzikaal geheugen: zij fluiten hele dagen de deuntjes na, zij het dan ook met enige autochtone verwerking, en variaties die getuigen van fantasie. Vanochtend hoorde ik zo'n potpourri. Het begon met "Lieb Vaterland" en liep, met verbazingwekkende geleidelijkheid, uit op een onschuldige "Brabançonne". Daartussenin, al wat Duitse vijfelaars uit hun ebbenhouten instrumenten plegen te ontwekken ...

Wij hebben beter, dan die zo gauw populair geworden fluitaria's; wij hebben complete krijgskapellen. Hun koperen tuigen schijnen enorm zwaar te wegen, en plengen enorm zware klank. Die kapellen geven

concerten, en, al spelen zij bijzonder luid, het is wel of de Brusselaars ze niet horen, want zij lopen er onverschillig voorbij. Zij hebben misschien ongelijk, want zij zouden uit die concerten kunnen leren, dat er tenminste twee soorten Duitse muziek bestaan: deze die in Brussel, de stad waar Wagner, voor het eerst in een Frans land, tenvolle gewaardeerd werd, en waar een Bachvereniging ons tot vóór de oorlog ieder jaar de diepste muzikale genietingen bezorgde. Deze dus, die hier hartstochtelijk worden genoten, en ... een andere, voor krijgskapellen. De krijgskapellen te Brussel zijn misschien niet onder de besten van Duitsland. Onze grenadiers en onze gidsen speelden althans beter.

Muziek dus, meer zelfs dan wij er kunnen gebruiken, en die ook maar gedeeltelijk voor ons is bedoeld. Wij hebben trouwens recht op doofheid ...

Moet ik u echter bekennen, dat ik nooit grotere dankbaarheid voor muziek heb gevoeld, dan hedenavond? Het is of mijn ziel, samengewrongen als de bloem der winde, zich open ging plooiën en staan als een dankbare kelk voor nachtdauw en zuigende vlinders (neem mij niet kwalijk, dat ik u hier van mijn ziel kom te spreken).

Gij moet weten, een organist, die gehouden wordt voor de eerste in België, heeft voor mij heel alleen, in een Brusselse kerk, een orgelconcert gehouden, gelijk ik er nooit heb gehoord. Ik moet bescheiden zijn: ik mag geen namen noemen. Maar mijn dankbaarheid verzwijg ik niet, en ze is zeer groot.

Ik zat in het grote, ijle kerkschip bij schaars licht, de spitsboog der gewelven hoog boven mij in de kille duisternis. Een arm wezen, een heel nietig ding, niets meer dan een paar ogen, een paar oren, en een bodemloze afgrond van pijnlijke gevoeligheid. Want als men een orgel hoort, en diepe orgelmuziek, kan men gevoelen dat men toch wel degelijk geleden heeft.

Voor mij uit, verlicht als een hemel, maar kil als alles, kil zelfs als kerkelijke kunst is geweest in onmisbare meesterstukken: het wit gloeiende oksaal, waar eerst een blaasbalg hijgde, en dan ronkte een baspedaal ...

Ik heb beloofd, niet te beschrijven, vooral geen recensie te geven. Ik zat daar in mijn mantel van kameelhaar (dit is geen Bijbelse beeldspraak) en uit de klare hoogte zongen mij ernstige en schone monden tegen. Daar waren ook Duitse monden: ik heb nimmer met grotere nederigheid de stem van Bach vernomen, dan toen ik straks met siddering vernam, wat hij in het uur van het eeuwige scheiden begrepen had in de koorzang: "Vor deinen Thron tret' ich". En toen, van uit de diepten der tweede eeuw, een hymne klonk van de Kretenzer Mesomedos, door August Gevaert uitgegeven. Toen heb ik gevoeld dat de diepte der waarheid misschien bepaald wordt door de gelouterde verte van de tijd.

Scherp en streng genoeg, en voedend en vast genezend. Het is afschuwelijk te denken, dat een wereldoorlog nodig was, om vele en veelsoortige Augiusstallen te reinigen. Maar ik verheug mij met bitterheid, dat de enige muzikale vreugde, die ik mij in de oorlog heb veroorloofd en veroorloven kon, er mij aan herinnerd heeft, dat ik ook mijn Augiasstalletje had ...

Blijkens een bij het Belgische consulaat te Breda ontvangen mededeling, is vanwege de Belgische regering te St. Adresse een arbeidsbeurs opgericht, die zich tot doel stelt, de uitgeweken, niet dienstplichtige Belgen aan werk te helpen.

In verschillende Engelse fabrieken, zomede in de Franse metaalnijverheid en het boerenbedrijf schijnt gebrek aan werkkrachten te zijn en de bovenvermelde arbeidsbeurs wil de aandacht der thans werkloze Belgen vestigen op de gelegenheid, in Frankrijk en Engeland in hun levensonderhoud te voorzien.

Naar Belgische matrozen is ook veel vraag.

Donderdag 10 december 1914 – avondeditie

Te Vlissingen breidt de tyfus zich nog steeds uit onder de vluchtelingen, zij het ook langzaam. De besmettingsbron schijnt te zoeken in de oude loods op de haventerreinen en in het Belgische schip Charles. De in de stad voorkomende gevallen zijn alle van die plaatsen afkomstig. Op verzoek van de plaatselijke geneeskundigen is door tussenkomst van de inspecteur van de volksgezondheid, dr. Oosterbaan, van regeringswege een geneesheer, dr. Van Eijk, uit Den Haag aangesteld, om met de hem toegevoegde officier van gezondheid van land en zeemacht de nodige maatregelen te nemen ter bestrijding van de ziekte. De armlastige vluchtelingen worden nu ondergebracht in twee nieuwe grote loodsen en de verdachten onder hen worden in observatie gehouden in een andere loods. De lijdens zijn gehuisvest in een barak, de gewone zieken onder de Belgen kunnen worden opgenomen in een nieuwe door het rijk gezonden ziekenbarak.

Onder de Vlissingse ingezetenen komt tot heden nog geen enkel geval voor.

Onder de vluchtelingen, die naar Hontenisse zijn gezonden, zijn ook 10 gevallen van tyfus vastgesteld.

Rotterdam – Belgische uitgewekenen.

Het getal Belgische vluchtelingen, dat zich in onze gemeente ophoudt, is nog altijd zeer groot. Een groot deel ervan is of kosteloos, of tegen betaling bij particulieren gelogeerd. Voor de kosten van logies zorgt gedeeltelijk ook het Belgisch steuncomité. De armlastige uitgewekenen zijn gehuisvest in enkele gebouwen, zoals in een loods van de Rotterdamse Lloyd, waar er op dit ogenblik voor rekening van

deze stoomvaartmaatschappij nog 159 ingekwartierd zijn. Het gebouw der Sint-Vincentiusvereniging, dat er nog 100 herbergt, terwijl er in een loods van de firma Mees & Moens zich nog 20 bevinden. De lokaliteiten van de Rotterdamse Eierveiling, die ook tot huisvesting van onbemiddelde uitgewekenen hebben gediend, zijn thans geheel ontruimd.

Bovendien zijn er thans nog ongeveer 400 in de grote lichter van de Steenkolenhandelsvereniging, die voor dit doel tijdelijk in de Waalhaven ligt. De vluchtelingen brengen alleen de nacht in dit ruime vaartuig door, waar voor doelmatige en ruime slaapgelegenheid gezorgd was. Overdag zijn ze vrij in hun bewegingen en gebruiken de maaltijden in oude wafel- en poffertjeskramen, in een grote tent, die voor dagverblijf van de uitgewekenen is ingericht.

Toen het zich voor enige weken liet aanzien, dat ook door de verscherpte maatregelen van de Duitse autoriteiten in België, het verblijf van de armlastige vluchtelingen, ook hier ter stede, van langere duur zou worden dan aanvankelijk werd vermoed, zijn er maatregelen beraamd, om in deze tijdelijke huisvesting van de behoeftige uitgewekenen verandering te brengen. Zo heeft de regering overwogen, om te Hoek van Holland een barakkenkamp te vestigen, waar de overgebleven vluchtelingen van hier, Den Haag en omstreken zouden worden ondergebracht, doch van deze plannen is tenslotte afgezien.

Ons gemeentebestuur heeft nu, enige dagen geleden, de beschikking weten te verkrijgen over het Uraniumhotel, waar nu alle armlastige uitgewekenen, ook zij, die niet langer bij particulieren kunnen worden gehuisvest, zullen worden opgenomen. Reeds gisteren in de namiddag zijn in genoemd hotel een twintigtal vluchtelingen ingekwartierd en heden in de loop van de middag zouden ook de 400 uitgewekenen, die zich in de lichter in de Maashaven bevinden, daarheen worden overgebracht.

De Duitsers in Frankrijk en België.

Londen, 10 december. Uit België aan de Daily News:

Door een behendige list hebben de Belgen verscheidene loopgraven aan de IJzer veroverd. Zij wendden een aanval op vlotten voor en terwijl de Duitsers deze aanvielen, doorwaadden de Belgen verder zuidelijk een ondiepe plaats van het overstroomde gebied en veroverden zij de Duitse loopgraven met een bajonetaanval. De Belgen zijn op die wijze bijna een kilometer vooruit gekomen.

Londen, 10 december. De Times verneemt uit noordelijk Frankrijk: het bombardement dat de Duitsers woensdag op Oostduinkerke openden, is met militaire redenen niet te verdedigen. Het werd gisteren gevolgd door de beschieting van Veurne. Gisterenochtend om elf uur vielen vier Duitse projectielen in de stad. Zij waren op het station gericht. De Duitse kanonnen stonden vermoedelijk op een afstand van 11 km. Een van de granaten viel op enkele meters afstand van een Rode Kruistrein met gewonde Belgen, die in het station stond. De ruiten van de trein werden vernield en drie man kregen kwetsuren.

Twee der Belgische geneesheren, die in de ambulances om Luik zijn werkzaam geweest en door de Duitsers te Osnabrück werden gevangen gehouden, hebben thans geschreven, dat ze uit hun gevangenschap zijn ontslagen en aangesteld, de een in Celle in Hannover en de andere in Posen, beiden als geneesheer over een interneringskamp.

De directie van het Luikse kolenbekken heeft thans van het Duitse gezantschap in Den Haag verlot gekregen om de schepen met kolen te vervoeren naar een grote Duitse firma te Rotterdam. Aangezien het aanwezige mijnhout door de Duitsers was opgebruikt, is daar gebrek aan. Voor de invoer naar België van dat hout is door een firma in de buurt van Venlo eveneens verlot aangevraagd. Dit hout is nodig

om het bedrijf voort te zetten. Enkele kleine ploegen zijn aan het werk getogen. Voorraad is er niet veel. Het is te hopen, dat de werkzaamheden spoedig kunnen hervat worden, want de nood is groot. Mensen, die vroeger voor welgesteld doorgingen, ziet men nu als alle behoeftigen met het keteltje soep gaan halen. Het inlandse meel, dat nog in België is, kost thans meer dan 80 frank per 100 kilo. Het Amerikaanse is reeds gestegen tot 40 frank.

Parker over de Belgische vluchtelingen.

Het rapport van het Engelse parlementslid Gilbert Parker over de Belgische vluchtelingen is niet alleen aan de Daily News gezonden, maar aan de Engelse pers in het algemeen. Hij deed zijn onderzoek in opdracht van de Amerikaanse Commissie van Bijstand voor België.

Hij zegt in de aanhef van ons land: "een klein land, dat zelf, hoewel het onzijdig is, de pijnlijke druk en de schrikbarende kosten van de oorlog voelt. Nederland heeft," vervolgt Parker, "dapper gedaan wat mogelijk is, maar de berging (van de Belgische vluchtelingen) is meer dan het alleen kan volbrengen. Wij in Engeland moeten reddingslijnen uitwerpen, wij moeten de vluchtelingen uitnodigen en uitkiezen en vervoeren, niet alleen ze ontvangen. Wij moeten op grote schaal de verscheping van vluchtelingen naar ons land inrichten. Het is duidelijk onze plicht.

"Te Maastricht ontmoette ik vertegenwoordigers van Belgische gemeenteraden en gemeenten, die zegden dat ze nog maar voor een week of veertien dagen voedsel hadden. En wat was het voedsel dat zij hadden? Iets meer dan een derde van een soldatenrantsoen voor elke persoon per dag. Te Luik, Charleroi en Namen was er verleden week vrijdag slechts eten voor drie dagen. Waar vroegen de mensen in België om? Ze vroegen brood en zout, niets meer, en dat komt er niet." Zo vertelt Parker nog wat van het gebrek in België.

Dan heeft hij het over Rotterdam. “In een lichter op de Maas, zonder vensters, zonder deuren, met alleen een open luik, waar een ladder in neergaat, brengen ettelijke honderden vluchtelingen de nacht en het grootste deel van de dag door, in het ijzeren ruim, dat altijd met vocht is bedekt en lekt als het regent, waar de vloer nooit droog is en de lucht kwalijk is als die van een hol, waarin nooit het daglicht doordringt. Hier hokken mannen, vrouwen en kinderen opeen in een dooreen gewarde gemeenschap van ellende, nog oneindig meer pathetisch en hartbrekend gemaakt, omdat niemand klaagt.”

Niemand klaagt? Misschien niet tegenover de Engelsman en zij die hem vergezelden, maar wij weten, dat er wel geklaagd wordt. Zo een ontwikkelde Belg, die daar zit, en die, het andere nog daargelaten, er over klaagde, dat hij nooit van het schip af mocht, niet eens een wandeling aan wal mocht doen.

Parker gaat voort:

“Te Roosendaal, te Maastricht, te Scheveningen, Eijsden en Vlissingen, op verscheidene andere plaatsen, vindt men in de een of andere vorm die ongelukkige toestand herhaald, ofschoon het nergens zo erg is als op de Maas te Rotterdam. Ijzeren lichters zonder vuur zijn geen geschikt verblijf voor vee, en dit zijn menselijke wezens van hoge beschaving. Nederland heeft honderdduizenden geherbergd, maar het kan niet in een ogenblik behoorlijke huisvesting verschaffen, veel minder nog het eenvoudigste gerief, en het kan het probleem niet alleen oplossen. Wij moeten het op ruime schaal van de last ontheffen. Wij moeten wegens de menslievendheid en omwille van de eer geen duizenden, maar tienduizenden Belgen naar Engeland overbrengen”.

Parker beschrijft dan, wat Bergen op Zoom heeft doorgemaakt. Hoe de stad zelf geen brood heeft gehad, omdat zij alles aan de hongerlijdende Belgen gaf. “Langzamerhand kwam er iets als orde uit

de chaos, en toen de regering in staat was vluchtelingenkampen in te richten, werd het ergste getemperd. Nu wonen er in tenten, in wagens, op een geschikt gelegen stuk land te Bergen-op-Zoom ongeveer 4000 mensen, net zo goed als Kaffers in de Karoo of Australische inboorlingen in een kamp in het binnenland” (behalve de kou, zouden wij menen). “De tenten zitten propvol mensen en het leven is tot zijn blote elementen teruggebracht. Stro, planken, een paar dekens, de bundels van de banneling, borden voor het eten, dat maakt iedere huishouding uit.”

Parker was daar op 2 dezer, dezelfde dag ook in het kamp te Vlissingen. Hij kan niet uit zijn geheugen zetten wat hij toen zag. Hij zag daar ook Engelse ambtenaren bezig maatregelen te nemen voor het overbrengen van vluchtelingen naar Engeland.

Het was avond toen hij de loodsen en lichters bezocht, waarin de vluchtelingen waren ondergebracht. Hij liep in een loods, waar op stro mensen uitgestrekt lagen, de voeten stekend uit de luttele bedekking die ze hadden. Er was geen verwarming. In een ander gedeelte van het grote gebouw had men het beter, daar was een vuurtje. Daarbij zat een vrouw op de kant van iets als een trog, waarin op stro haar acht kinderen lagen, de oudste een jonge man van 21, de jongste een kind van 2 ½ jaar. Hier en daar was er nog een vuurtje. Het brood dat ze kregen was goed, en dan waren er aardappelen en rijst.

Tenslotte doet Parker nogmaals een beroep op de Engelse regering om die rampzalige Belgen naar Engeland over te brengen, en vraagt hij, “zal niet elke man en elke vrouw hier” (in Engeland), “hen, wanneer ze zijn overgekomen, goed behandelen alsof ze hun eigen mensen waren?”

Onze Londense correspondent mocht gisteren wel seinen, dat de lezing van het rapport van Gilbert Parker voor een Nederlander zeer

pijnlijk is, en voegen wij er bij , voor een Rotterdammer niet het minst.

Elders in dit blad kan men echter zien, dat de toestand nu veranderd is.

Onder de Belgische vluchtelingen te Vlissingen komen er voor, die niet goed het mijn van het dijn kunnen onderscheiden, tenminste de politie heeft aangifte gekregen van diefstal door de Belgen van verschillende hoeveelheden brandstof.

Een andere hoogst afkeurenswaardige handeling is het verkopen door de Belgen van het brood, dat hun als voedsel wordt verstrekt. Bij verschillende personen wordt dit voor beestenvoer verkocht en bij een melkhandelaar heeft de politie een handkar vol broden aangetroffen, welk brood de handelaar van Belgen had gekocht. Getracht zal worden aan een en ander paal en perk te stellen.